

॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ धर्म इति राजधर्मात्मिकानौः धर्ममेव वीर्यकर्णधारबलं यत्र धर्मसेतुः शास्त्रसैव वटारकावंधनरज्जुर्यत्र त्यागवर्तनैव शीघ्रगा ॥ ३७ ॥ सत्वस्थः धीसत्वमान
निष्ठः ॥ ३८ ॥ जावेनचेतसा योगेनचित्तनिरोधेन ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ पूर्वअनादि सनातनं पारंपर्यागतं ॥ ४२ ॥ अध्यायार्थमुपसंहरति चातुराश्रम्यमिति ॥ ४३ ॥ इति शांतिप० रा० नै० भारतभा०

धर्मारामान्धर्मपरान्धर्मक्षंतिमानवान् ॥ पार्थिवाः पुरुषव्याघ्रतेषां पापं हरंति ॥ ३३ ॥ ये चाप्यत्र सहायाः स्युः पार्थिवानां युधिष्ठिर ॥ ते चैवांशहराः सर्वे धर्मपर
कृते न घ ॥ ३४ ॥ सर्वाश्रमपदेऽप्याहुर्गाहस्थं दीप्तनिर्णयं ॥ पावनं पुरुषव्याघ्रयंधर्मपर्युपास्महे ॥ ३५ ॥ आत्मापमस्तु भूतेषु यौ वै भवति मानवः ॥ न्यस्तदंडोजि
तक्रोधः प्रेत्येह लभते सुखं ॥ ३६ ॥ धर्मोऽस्थिता सत्ववीर्या धर्मसेतुवटारका ॥ त्यागवाताध्वगाशीघ्रानौ संसं तारयिष्यति ॥ ३७ ॥ यदा निवृत्तः सर्वस्मात्कामो
योऽस्य तद्दिस्थितः ॥ तदा भवति सत्वस्थस्ततो ब्रह्मसमश्नुते ॥ ३८ ॥ सुप्रसन्नस्तु भावेन योगेन च नराधिप ॥ धर्मपुरुषशार्दूलप्राप्स्यते पालने रतः ॥ ३९ ॥ वेदा
ध्ययनशीलानां विप्राणां साधुकर्मणां ॥ पालनेन यत्नमातिष्ठ स सर्वलोकस्य चैव ह ॥ ४० ॥ वने चरंति ये धर्ममाश्रमेषु च भारत ॥ रक्षणात्तच्छतगुणं धर्मप्राप्नोति पा
र्थिवः ॥ ४१ ॥ एष ते विविधो धर्मः पांडवश्रेष्ठ कीर्तितः ॥ अनुतिष्ठत्वमेनैव पूर्ववदृष्टं सनातनं ॥ ४२ ॥ चातुराश्रम्यमैकाग्रं चातुर्वर्ण्यं च पांडव ॥ धर्मपुरुषशार्दूलप्रा
प्स्यसे पालने रतः ॥ ४३ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिपर्वणि राजय० चातुराश्रम्यविधौ षट्षष्टितमोऽध्यायः ॥ ६६ ॥ ॥ ४३ ॥ युधिष्ठिर उवाच चातुरा
श्रम्यमुक्तं चातुर्वर्ण्यं तथैव च ॥ राष्ट्रस्यैतत्कृत्य तमंतो ब्रूहि पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच राष्ट्रस्यैतत्कृत्य तमं राज्ञ एवाभिषेचनं ॥ अनिद्रमवलं राष्ट्रं दस्य
वोऽभिभवंत्युत ॥ २ ॥ अराजकेषु राष्ट्रेषु धर्मो न व्यवतिष्ठते ॥ परस्परं च खादंति सर्वथाधिगराजकं ॥ ३ ॥ इंद्रमेव प्रवृणुते यद्राजानमिति श्रुतिः ॥ यथैवेन्द्रस्तथारा
जासंपूज्यो भूतिमिच्छता ॥ ४ ॥ नाराजकेषु राष्ट्रेषु वस्तव्यमिति रोचये ॥ नाराजकेषु राष्ट्रेषु हव्यमग्निर्वहस्युत ॥ ५ ॥ अथ चेदभिर्वर्तते राज्यार्थी बलवत्तरः ॥ अराज
काणि राष्ट्राणि हतवीर्याणि वा पुनः ॥ ६ ॥ प्रत्युद्गम्याभिपूज्यः स्यादेतद्दत्तं सुमंत्रितं ॥ न हि पापात्परतरमस्ति किंचिदराजकात् ॥ ७ ॥ सचेत्समनुपश्ये तसमग्रं कुश
लं भवेत् ॥ बलवान् हि प्रकुपितः कुर्यान्निःशेषतामपि ॥ ८ ॥ भूयांसं लभते क्लेशांगौर्भवति दुर्दुहा ॥ अथ या सुदुहाराज नैव तां वितुदं त्यपि ॥ ९ ॥

षट्षष्टितमोऽध्यायः ॥ ६६ ॥ ॥ ४३ ॥ चातुराश्रम्यमिति ॥ १ ॥ राष्ट्रस्य तात्स्थ्यात् राष्ट्रवासिनो जनस्य कृत्यतमं मुख्यकार्यं अनिद्रं अराजकं अत एवावलं ॥ २ ॥ नव्यवतिष्ठते अन्योन्यलोकाः धर्मव्यवस्थापनं कु
र्वन्तीत्यर्थः ॥ ३ ॥ ४ ॥ अयेति राज्याधी अन्योपिकश्चिद्वदायाति तदासंपूज्यः राष्ट्रस्थैरित्युभयोः संबंधः ॥ ६ ॥ अपूजने दोषमाह नहीति ॥ ७ ॥ सचेदिति तत्प्रसादप्रकोपाद्यन्ते कुशलाकुशलैराष्ट्रस्येत्यर्थः ॥ ८ ॥ ९ ॥